

Velká sluneční perioda

Rudolfa Steinera

Sergej O. Prokofjev

Na počátku další velké epochy se udály v životě Rudolfa Steinera také zřetelné vnější změny. S konečnou platností odchází do Vídně a počíná na doporučení Schröera v roce 1882 s vydáváním Goethových přírodovědeckých spisů v „Německé národní literatuře“ od Kúrschnera, jak již o tom byla zmínka. Již od roku 1880 se zaměstnává Rudolf Steiner Goethovými přírodovědeckými pracemi. Nyní se mu naskýtá příležitost poznat také „Literární společnost“. Píše úvod ke Goethově botanice, zoologii, geologii a nauce o barvách pro Kúrschnerovo souborné vydání. Přírodovědecké názory Goethovy mohly poskytnout Rudolfu Steinerovi dlouho hledaný podklad pro sjednocení přírody a ducha. Umožňovaly přechod od přírodní vědy k duchovní vědě neboli „moderní teosofii“ (anthroposofii), k níž Rudolf Steiner položil touto prací základní kámen. Později o tom píše: „Kdo čte tyto úvody, shledá v nich již teosofické ideje v rouchu filozofického idealismu.“

Vnitřně se Rudolf Steiner blíží kosmickému slunečnímu mystériu, mystériu Loga. O tom praví ve své autobiografii: „V ‚Logu‘ žije lidská duše; jak žije v tomto Logu vnější svět: To je již základní otázka mé ‚Teorie poznání Goethova světového názoru‘ [Na této knize pracoval uprostřed osmdesátých let.] Zůstává to tak pro mé spisy Pravda a věda a Filosofie svobody Tato slova ozřejmují, jak právě na počátku jeho sluneční periody stála před Rudolfem Steinerem otázka po vzájemném vztahu mezi světem a Logem, jakož i Logem a lidskou duší. Jako červená nit se táhne zápas o odpověď dalšími třemi

sedmiletími v životě Rudolfa Steinera, aby na konci této epochy dospěl k svému naplnění a korunování.

Během sluneční periody lidského života, od 21. do 42. roku, se vyvíjí od 21. do 28. roku duše pociťující (či pocitová), od 28. do 35.

roku duše rozumová, od 35. do 42. roku duše vědomá (či uvědomující). V této době nejsou však prožívány jen síly sluneční, nýbrž také jejich odpůrcí mocnosti. V přednášce z 22. března 1909 v Berlíně® uvádí Rudolf Steiner, jak Lucifer působí především v duši pociťující, Ahriman v duši rozumové a jak v budoucnosti, která je již v naší době ve vysoké míře přítomná, svedením „já“ člověka uhnízdí se Asurové v duši vědomé. Tak je pochopitelné, že v době mezi 21. až 27./28. rokem přistupuje Lucifer k člověku zvlášť svůdným způsobem.

Rudolf Steiner měl v této době vnitřní zážitky zvláštního rázu tím, že se seznamoval s lidmi, kteří ještě na konci 19. století žili zcela z impulzů minulosti. První známost tohoto druhu učinil již uprostřed předcházející epochy svého života: K. J. Schroer žil zcela v čistém světě platónských idejí, vše kolem něho dýchalo nejušlechtilejším idealismem. To však skrývalo v sobě jistou jednostrannost světového názoru, což se ukazovalo na jeho poměru ke Goethovi, kterého on sice zbožňoval, jehož však nemohl následovat ve snahách o obnovení poznávací schopnosti.

Rudolf Steiner poukazuje na to, že 5. poatlantická epocha má úlohu vyvinout svobodnou imaginaci a přírodní bádání vybudované na fenomenologii. Vyvine-li se vnímání správně těmito dvěma způsoby, potom budou pomalu přemoženy pokašitelské mocnosti - Lucifer a Ahriman. Již u Goetha nalézáme oba tyto způsoby nazírání v zárodku: Svět volné imaginace ve „Faustovi“, prafenomenologii v přírodovědeckých studiích. Jen v rovnováze obou sil se může vývoj správně uskutečnit. Tato rovnováha neexistovala u Schróera. „Schroer sám měl k přírodní vědě daleko.“

Pozorujeme-li život Rudolfa Steinera v této vídeňské době, pak ho nalézáme na jedné straně u vážných přírodovědeckých studií, - navštěvuje mezi jiným laboratoř von Reitlingerovu, - na druhé straně se dále stýká se Schroerem, jehož životním elementem je umění, a za třetí je seznámen s pesimistickou mladou básnířkou M. E. delle Grazie. V jejím kruhu, k němuž náleží četní profesoři teologie, vládne hluboká úcta pro ducha středověku a úplné odmítání Goetha.

Tyto rozmanité styky mu zprostředkovaly prožívání, jak věda, umění a náboženství jsou odloučeny od životních pramenů ducha a jak se musí nakonec, neschopny dospět k nějakému reálnému prožívání ducha, přenechat silám, které vedou k jednostrannosti a definitivní izolaci. Smíme předpokládat, že z vědomého života v duchovním světě již tehdy Rudolfu Steinerovi vystoupila ostře před oči nutnost sjednotit vědu, umění a náboženství, i když mu vědomější hledání ducha, jak je poznal u vídeňských teosofů kolem Marie Langové, zůstalo pro jejich neurčitě mystickou náladu cizí. Nic na tom nezměnilo vřelé přátelství, které ho pojilo v tomto kruhu s Rosou Mayrederovou. Hledal „společné bytí s duchem pomocí idejí duchem prozářených“. Tak také porozumíme, že Sinnettův Esoterický buddhismus, první teosofické dílo, které Rudolf Steiner dostal do ruky od svého přítele, učinil na něho odpuzující dojem. Teprve ve Friedrichu Ecksteinovi se setkal s velkým znalcem klasického okultismu a kabaly.

Prožívání těchto rozmanitých duchovních proudů minulosti, které všechny chtěly být nadále vedoucími, proměnilo se pro Rudolfa Steinera v okultní zážitky, jejichž popisu věnoval celou 11. kapitulu své autobiografie. Praví tam: „Na konci tohoto mého prvního životního úseku vyvstala v mém nitru nutnost získat k jistým orientacím lidské duše jasně hovořící poměr. Jedna z těchto orientací byla mystika. Tak jak tato předstoupila před mé duševní oko v různých epochách duchovního vývoje lidstva, v orientální moudrosti [M. Lang], v novoplatonismu [F. Eckstein], v křesťanském středověku [kruh kolem delle Grazie], v kabalistických snahách,

mohl jsem k ní jen těžce získat vztah vzhledem k svému zvláštnímu založení.“

Když tuto kapitolu čteme pozorně, můžeme jasně vycítit, že Rudolf Steiner mystice přitakává jen tam, kde se plně osvobodila od sil Luciferových, jimiž je mystik neustále ohrožován, neboť v mystice „se musí právě vztah člověka k duchovnu zcela přenechat subjektivnímu cítění“ ale v libovůli subjektivity vládne Lucifer. A Rudolf Steiner píše dále: „Když jsem si toto předestřel, stále sílily v mé duši síly, které stály k mystice ve vnitřní opozici.“ V tomto výroku můžeme postřehnout, jak v oné době zápasil s prvním pokušelem lidstva, což pak popsal takto: „Zjednat tomuto životnímu konfliktu ve vlastním nitru onu jasnost, která se konečně nad něj pozvedá, nebylo nijak příliš obtížné.“ Těmito jednoduchými slovy konstatoval Rudolf Steiner své vnitřní vítězství nad pokušitelskými silami Lucifera.

Rok 1888, v němž Rudolf Steiner ukončil první sedmiletí své sluneční epochy, byl zvláště důležitým rokem. O tom píše: „V této době - kolem roku 1888 - byl jsem na jedné straně svým vnitřním duševním životem puzen k ostré duchovní koncentraci-, na druhé straně mě život postavil do širokých družných společenských styků.“ Vidíme, jak silně pociťoval protikladnost těchto dvou proudů, v nichž žil od časného mládí, a jak požadavek sjednotit je a dokončit tak v budoucnu rosikruciánskou cestu zasvěcení se stává ponenáhlu naléhavějším. Později o této době ještě říká: „Tak jsem vedl vnitřní život, který nebyl v žádné souvislosti s vnějším světem, do kteréhož světa byly přece znovu intenzivně zapředeny moje zájmy“.

Toto zintenzivnění vnitřního života však ještě posílilo hledání takových forem myšlení, které by byly způsobilé vyjadřovat duchovní zážitky, proměnit tak myšlení, aby mohlo uchopit i duchovno.

Práce na přírodovědeckých dílech Goethových pomohla Rudolfu Steinerovi v jeho vzrůstající osamocenosti. Goethův světový názor byl pro jeho okolí něčím cizím: „Nenalezl jsem nikoho, s nímž bych

mohl o těchto názorech mluvit.“A dále: „V náladě, která na mé duši ležela jako břemeno z takové osamocení s těmito názory, našel jsem vnitřní vysvobození jen tehdy, když jsem vždy znovu četl rozhovor, který vedl Goethe se Schillerem, když oba společně odcházeli z jednoho shromáždění přírodovědecké společnosti v Jeně ... A Goethe načrtl před zraky Schillerovým několika čarami svou ‚prarostlinu‘ “. Tato „prarostlina“ ve své smyslově-nadsmyslové formě znamenala konečně přímý přechod ke světu čistých imaginací. Nyní mohl říci: „Goethův přírodovědecký názor předstoupil mi před duši jako duchu přiměřený“. Goethův přírodovědecký názor dal mu také poznat, že nadešla doba, aby psal o svých vlastních duchovních zážitcích. To dochází jasně výrazu v jeho autobiografii: „V mém nitru vyvstala během obsáhlého úvodu, který jsem měl napsat k druhému dílu přírodovědeckých děl Goethových, jež jsem měl vydat, nutnost uvést mé pozorování duchovního světa do formy líčení myšlenkově průhledného.“ Na větším počtu stran uvádí pak Rudolf Steiner svůj výňatek z tohoto úvodu, kde se líčí podstatné rysy nového poměru člověka k duchovnímu světu, jak si ho v oné době vydobyl. „Když se myšlení zmocňuje ideje, splývá /verschmilzt/ s prazákadem světového bytí; to, co působí zvenčí, vstupuje do ducha člověka: Člověk se sjednocuje s objektivní skutečností v její nejvyšší potenci. „Postřehování ideje ve skutečnosti je pravým svátostným přijímáním /Kommunion/ člověka. - Myšlení má vůči idejím též význam, jako oko vůči světlu, ucho vůči tónu. Je to orgán chápajícího přijímání /Auffassung/.“ Na tato slova, která Rudolf Steiner napsal v roce 1888, můžeme pohlížet jako na souhrn grandiózního zápasu o podstatu myšlení, s nímž počal ve čtrnácti letech. Tato slova svědčí o tom, že boj o nové myšlení, které není již v rozporu s duchovní skutečností, nýbrž tvoří naopak bránu k duchovnímu světu, že tento boj je vítězně vybojován! Vybojován pro celé lidstvo. Tento historický čin byl prvním úderem proti druhému nepříteli lidstva - Ahrimanovi. Byl to první krok v boji o osvobození lidské inteligence z jeho moci, první krok lidské inteligence na její cestě do sféry

Michaelovy. Konečnému upevnění tohoto vítězství je věnováno druhé sedmiletí sluneční periody Rudolfa Steinera, až je dosaženo vrcholu vydáním Filosofie svobody, první michaelské knihy v páté poatlantické epoše.

Konec tohoto úseku v jeho životě, říká Rudolf Steiner, byl také „dobou, v níž se mi stále více vytvářely konkrétní náhledy o opakovaných zemských životech „..“ Že v téže době získal jasný náhled na své vlastní minulé inkarnace, můžeme seznat z vysvětlení, které později podal v Arnheimu¹⁷⁾ ke slovům, která mu řekl profesor Neumann v roce 1888 po přednášce „Goethe jako otec nové estetiky“ ve vídeňské Goethově společnosti. Toto vysvětlení nám ale také říká, v jaké míře se v oné době Rudolf Steiner přiblížil slunečnímu mystériu Já, neboť jen v něm je pramen poznání, z něhož může být nahlíženo na bytostné jádro člověka, jak kráčí od inkarnace k inkarnaci.

Leč přes hluboké vhledy do duchovního světa nemohl Rudolf Steiner v této době s konečnou platností spojit přírodu a ducha, zevní svět a nitro ve vyšší jednotu. Duchovní zření mu bylo něčím samozřejmým, ale vnější život obsahoval mnoho nezodpovězených otázek: „Tak jsem byl jako sedmadvacetiletý plný ,otázek a ,záhad“ ve vztahu k vnějšímu životu lidstva, kdežto podstata duše a její vztah k duchovnímu životu stavěla se mi před nitro ve zření v sobě uzavřeném ve stále určitějších formách.“ Toto zření našlo svůj konečný výraz ve středu jeho dalšího životního sedmiletí ve Filosofii svobody.

Na počátku tohoto nového sedmiletí probíhají opět důležité změny ve vnějším životě Rudolfa Steinera. Odchází do Výmaru, aby spolupracoval na nově zakládaném archivu Goethe-Schiller, takže větší díl tohoto sedmiletí tráví v Goethově městě. Zde na tomto místě, jehož atmosféra nesla v sobě zárodky uměleckých impulzů, dokončil Rudolf Steiner práci na svém vlastním uměleckém názoru: „Tak jsem prožíval právě tehdy ve Výmaru umělecké úsilí tak, že jsem nosil v sobě převážně svůj vlastní úsudek, často velmi málo v

souhlase s ostatními.“ Zde se Rudolf Steiner seznamuje s velkým okruhem nejrozmanitějších osobností, které před jeho duši staví velmi rozdílné, ba protichůdné názory, takže může jaksi z těchto jednotlivých dílů utvářet pravou tvář epochy a sil v ní působících, navzájem se potírajících, a může je poznávat. Tato všechna setkání však nemohou mírnit vnitřní osamělost Rudolfa Steinera. Právě tak jako ve Vídni nezajímají se také zde jeho přátelé o jeho duchovní zápas. „Musil jsem tak samotný sám se sebou řešit to, co souviselo s mými zřeními duchovna. Žil jsem v duchovním světě; nikdo z okruhu mých známých mě tam nenásledoval ... To byla moje „osamělost“ tehdy ve Výmaru, kdy jsem měl tak široký družný styk s lidmi.“

V druhé přednášce cyklu „Okultní základy Bhagavad Gity“ (GA 146) mluví Rudolf Steiner o tom, jak správně prožitá samota pozvedá žáka na druhý stupeň poznání, což je inspirace. Během dalších přednášek uvádí pak toto prožívání do souvislosti s dvěma knihami, které napsal ve výmarské době, a to Pravda a věda a Filosofie svobody, takže můžeme tušit ve všem tom také osobní prožitky. Ale právě v této osamělosti, která je pro něho základním předpokladem pro správné zvládnutí inspirace, měl nejhlubší duchovní zážitky. V této době vyvíjí se v člověku duše rozumu a srdce /Verstandes- und Gemütsseele/. Tím pozvolna ožívají v obyčejném člověku nevědomě, v zasvěcenci však vědomě, síly čtvrté poatlantické kulturní epochy s jejím vrcholem, který je také vrcholem vývoje lidstva: mystériem Sluneční bytosti, mystériem Golgoty.

Současně vystávají odpůrcí mocnosti. Neboť právě duše rozumu a srdce je bytostným článkem, v němž od nepaměti rozvíjí své odpůrcí síly Ahriman, který může být ve smyslu přednášky Rudolfa Steinera ze dne 11. listopadu 1918 (21) nazván slunečním démonem. S prožíváním této polarity však byl pro Rudolfa Steinera spojen vysoký individuální zážitek. V karmických přednáškách po Vánočním sjezdu hovoří k anthroposofům o hlubokých kosmických tajemstvích svého života, na něž je zde nutno pohlédnout. Již v předcházející životní epoše zřel Rudolf Steiner s plnou jasností, jak byl sám spojen v dřívějších inkarnacích se sférou Michaelovou. Ale znalost dřívějších

zemských životů vychází nad poznání života mezi smrtí a novým zrozením. A tak bylo pro Rudolfa Steinera okultní skutečností, že prodléval s Michaelem ve sluneční sféře, když se na Zemi událo mystérium Golgoty. Nyní se s ním setkal ve své první inkarnaci za nové Michaelovy epochy ve sluneční hodině svého života na Zemi. A jako prodléval za mystéria Golgoty, za velké sluneční hodiny lidstva, s Michaelem ve sluneční sféře a odtamtud hleděl na mystérium Golgoty, tak je nyní opět po boku Michaelově ve velké sluneční hodině svého zemského života, když tento, „jaksi znovu prožívaje velký boj Krista-Ježíše samého“, sestupuje na Zemi a zde vede boj s ahrimanskými odpůrci, boj, jehož se účastní také Rudolf Steiner jako pravý žák Michaelův.

Rudolf Steiner praví o zážitcích této životní epochy v přednášce ze dne 12. srpna 1924 v Torquay (Anglie): Jestliže člověk žil v době, která bezprostředně následovala po nástupu Michaelova vlivu, a s takovými druhy mládí, takže člověk měl tehdy, tedy v osmdesátých, devadesátých letech, kdy se Michaelova vláda začala uplatňovat za kulisami vnějšího dění, měl vytvářet svou duši srdce nebo rozumu /Gemüts- oder Verstandesseele/- víte, že tuto duši člověk vytváří tak asi mezi osmadvacátým a pětatřicátým rokem, - tak člověk žil, žil-li náležitě v této duši srdce a rozumu, mimo fyzický svět. Nejvíce je člověk mimo fyzický svět, když se prožívá, vědomě prožívá v duši srdce a rozumu ... Co to znamená? To znamená, že člověk mohl tím, že žil s duší rozumu a srdce mimo fyzický svět, žít v oblasti, ve sféře, do níž právě vstoupil do pozemského života Michael... Byl tu tenký závoj a za tímto tenkým závojem tu byl svět silně hraničící s naším světem fyzickým. To je zvláštnost konce 19. století. Bylo to vskutku něco tajuplného s tímto obdobím konce 19- století. Za jakýmsi závojem se odehrávaly mohutné události, které se všechny seskupovaly kolem duchovní bytosti, již označujeme jako Michaela. Byli tu mocní stoupenci Michaelovi, lidské duše, které tehdy nebyly ve fyzickém těle, nýbrž stály mezi smrtí a novým zrozením, ale také mocné démonické síly, které se pod ahrimanskými vlivy vzpíraly proti tomu, co mělo skrze Michaela přijít do světa.“ A dále: „Tím

[schopností vniknout do duchovního světa] musil jsem stát v tomto světě za závojem, s celou duší rozumu a srdce, v této oblasti Michaelově, musil jsem spoluprodělat, co se tu odehrávalo“.

Tak prožíval Rudolf Steiner dvě dramatické události v kosmických dějích Michaelových: jednou ve sluneční sféře, kde je svědkem, jak mu odpadá kosmická inteligence za doby mystéria Golgoty; a po druhé - o devatenáct století později - prožil na počátku nové Michaelské epochy tvrdý boj, který Michael nyní vedl v zemské sféře proti ahrimanským duchům o kosmickou inteligenci, která již v předcházejících staletích připadla Ahrimanovi, a za pravou svobodu lidského ducha.

Tato vnitřní podstata Michaelova boje s drakem došla svého výrazu na počátku nové michaelské epochy ve Filosofii svobody. Není zde možno zabývat se zevrubně tímto nejvelkolepějším dílem lidského ducha v naší době. Ale musíme říci, že tato kniha, správně pochopena, bude v budoucnu mocnou zbraní, pomocí níž může Michael bojovat proti Ahrimanovi v duši a v duchu lidí. Neboť Michael je reprezentantem principu svobody v kosmu: „Michael je duch, který pracuje se svobodou lidí v nejeminentnějším smyslu.“ První část této knihy nám popisuje cestu lidské duše, na níž ona může osvobodit z drápů Ahrimanových inteligenci, která byla původně kosmická a Michaelovi odpadla, cestu, která může vést člověka pomocí „čistého myšlení“ ke sféře Michaelově. Druhá část ukazuje cestu k pravé morální svobodě, v jejíž sféře se jedině může člověk stát pravým následovníkem a služebníkem Michaelovým. Tato kniha je jako první sluneční paprsek nové epochy, kdy se člověk pozvedá z fyzického světa, kde vládne jeho pozemské já, ke svému vyššímu já, které může proměnit astrální tělo v mikrokosmickou Sofii. Neboť Michael se obrací k vyvíjejícímu se vyššímu já člověka.

Ve slovech: „Michael chce, aby člověk byl svobodnou bytostí, která ve svých pojmech a idejích nahlédne, čeho se jí dostává jakožto zjevení z duchovních světů“, můžeme spatřovat jádro Filosofie

svobody. Později říká Rudolf Steiner v téže přednášce ze dne 19. července 1924: „Michael vzbuzuje v lidech nadšení... aby člověk mohl myslit a současně být člověkem spirituálním; neboť to teprve znamená Michaelovu vládu.“ Ale to je také cílem Filosofie svobody. Tak je tato kniha, je-li správně čtena, pravou okultní cvičebnicí. Její myšlenkové formy jsou jako čisté krystaly, obsah je pln života, jak Rudolf Steiner často podotýká. Neboť ač tato kniha vychází zcela z páté poatlantické kultury, připravuje nás již na šestou, v níž člověk nebude myslit jen svým fyzickým mozkiem, nýbrž i éterickým. Neboť „v poslední třetině 19. století sestupuje Michael ze Slunce na Zem a chce uchopit pozemskou inteligenci lidí.“ A Filosofie svobody je v jistém smyslu prvním sestupem Michaelovým do zemské inteligence člověka. Tak je také pro Rudolfa Steinera tato kniha jakoby mostem mezi individuálním lidským myšlením a světem objektivního ducha.

Poté co byla nyní tato propast překonána, mohl Rudolf Steiner přistoupit k zpracování /Gestaltung/ čistě duchovních idejí: „Další cesta mohla už jen spočívat v zápase o vypracování idejí pro duchovní svět sám ... Vnitřní zápas o takové vytváření idejí je obsahem epizody mého života, kterou jsem prodělal od svého třicátého do čtyřicátého roku.“

Ale ještě jiný problém byl nyní v této výmarské době k řešení. „Musil jsem cítit, jak máto jsem až do té doby žil s vnějším světem ..., že mi byl až dosud důvěrným světem jen svět duchovní, který jsem zřel v nitru. S tímto světem jsem se mohl lehce spojit. A moje myšlenky často směřovaly k tomu, abych si sám řekl, jak těžkou se mi stala cesta skrze smysly k vnějšímu světu během mého celého dětství a mládí,... protože smyslový svět měl pro mě něco stínovitého, obrazného. Probíhal před mou duší v obrazech, kdežto souvislost s duchovním nesla naprosto pravý charakter skutečnosti. To vše jsem pociťoval nejvíce na počátku devadesátých let ve Výmaru. Dokončil jsem tehdy svou Filosofii svobody ... Vše, co mi přicházelo přes zevní svět, mělo jen charakter podnětu.“

Toto uchopování vnějšího světa znamenalo však proniknout k duchovní realitě, která je jeho základem, tedy do oné sféry, z níž chce Ahriman ve vztahu k vnějšímu světu fyzickému vést celé lidstvo do omylu. Takové uchopování fyzického světa bylo pro Rudolfa Steinera vnitřním vítězstvím nad Ahrimanem.

V zápolení s ahrimanskými mocnostmi si Rudolf Steiner již na počátku této epochy v roce 1888 dobyl prvního vítězství na poli myšlenkovém. Jako výsledek tohoto vítězství vydobytého z vlastní duševní síly stál před ním v dalším sedmiletí kosmický pravzor Michaelova boje s drakem ve sféře, která bezprostředně hraničí se Zemí. Boj sám se ale stával ještě tvrdším, jelikož nyní bylo třeba vést jej dále v zemské sféře. Neboť Ahrimanovi se již podařilo dopomoci jednostrannému světovému názoru materialismu k vládě. K přemožení Ahrimana v této sféře musil si Rudolf Steiner vydobýt objektivní poznání duchovních základů fyzického světa. Jinými slovy: Nadešla doba, tak jak mu to učitel v mládí ukázal, „vklouznout do kůže draka“, aby ho přemohl. To učinil Rudolf Steiner v druhé polovině své výmarské doby, když se ponořil do světa idejí Ernsta Haeckela a Friedricha Nietzscheho; neboť v tomto světě se stával viditelným jako v zrcadle skrytý boj, který vedly odpůrci mocnosti.

S Ernstem Haeckelem stálo před Rudolfem Steinerem současné přírodovědecké nazírání, které v 19. století, v epoše nejhlubšího sestupu lidstva do hmoty, vytvořilo nauku o vývoji. Ta byla nejvýznamnější vymožeností svobodného lidského ducha, byla však vybudována na úplném a důsledném popření Ducha. Ve způsobu, jak Ahriman pronikal přírodovědecké myšlení svými silami a používal tohoto myšlení pro své cíle, v tomto způsobu musíme vidět nejvážnější pokus, aby dostal celý zemský vývoj do své moci.

V obličejí Nietzscheho se naproti tomu Rudolfu Steinerovi ukázala tragédie lidského „já“, které se samo prožívá v nejhlubším bodě vývoje za nejsilnějšího zapředení do hmoty a nemůže se pozvednout k novému uchopení duchovna. Nietzsche byl tragickým duchem,

který musil s přísnou čestností před sebou samým pohlížet na přírodovědecký způsob myšlení jako na základní sílu své doby, a jelikož nemohl přemoci její ahrimanský charakter, v boji se zlomil. Jeho individuální osud se tím stal znamením pro budoucnost, kterou Ahriman připravuje pro celé lidstvo a která může být odvrácena jen tehdy, když se dnešní přírodovědecké myšlení ve své ahrimanské formě ovládne tak, že se stane, jsouc nově zduchovněno, služebníkem pravých cílů lidstva. Aby se lidstvu otevřel nový přístup k duchu, aby se materialistický přírodovědecký obraz světa dle Haeckela přetvořil v duchovněvědeckou Tajnou vědu, musil Rudolf Steiner jít touto trnitou cestou, vnitřně dokonale znovu prožít ideový svět těchto dvou mužů. A učinil to tak intenzivně, že jeho nepřátelé ještě dlouho používali jeho spisů o Haeckelovi a Nietzschevi jako příležitosti, aby o něm rozšiřovali pověst, že je materialistický haeckelovec nebo protikřesťanský nietzchovec. Nebyl ani jedním, ani druhým. Musil jen jít touto cestou poznání až do konce, aby při setkání s Ahrimánem ho nakonec přemohl jeho vlastní zbraní.

To se stalo na konci výmarské životní epochy a přineslo to hluboký vnitřní obrat. „Na konci své výmarské doby měl jsem za sebou třicetšest let života. Již rok předtím počal v mé duši hluboce zasahující převrat. S mým odchodem z Výmaru se stal hlubokým zážitkem. Byl zcela nezávislý na změně mých vnějších životních poměrů, která arci byla také veliká. Zkušenost o tom, co se může prožít v duchovním světě, byla mi vždy samozřejmostí; vnímající uchopení světa smyslového skýtalo mi největší těžkosti. Bylo to, jako bych nemohl vlít tak daleko do smyslových orgánů duševní prožívání, abych spojil to, co prožívaly, také naplno š duší. To se změnilo úplně od počátku třicátéhošestého roku. Má pozorovací schopnost pro věci, bytosti a děje fyzického světa se přetvořila směrem k přesnosti, výraznosti dojmů. Tak tomu bylo jak ve vědě, tak i ve vnějším životě.“ Od této doby nemohl ho již Ahriman klamat o podstatě fyzického světa. A to otevřelo Rudolfu Steinerovi přístup k duchovním oblastem, které jsou základem smyslového světa a

kteřé jsou pro většinu lidí zastírány Ahrimanem. Poznal podstatu materiálna a základní omyl, v němž se nachází moderní věda vzhledem k materii.

O způsobu svého duchovního prožívání v této době praví Rudolf Steiner: „V pozorování fyzického světa vycházíme zcela ze sebe ven; a právě tím přicházíme s vystupňovanou duchovní pozorovací schopností zpět do duchovního světa“. Toto vnikání do skryté duchovní podstaty hmotného světa je zřetelným znamením pro to, že Rudolf Steiner počíná vstupovat do světa intuice. Neboť v moderním zasvěcení je vědomé prožívání duchovního světa, který tvoří podklad světa hmotného, možné jenom intuitivnímu vědomí.

Poté co ve svém nitru vybojoval vítězství nad Luciferem a Ahrimanem, přistupuje opět, leč na vyšší úrovni, k základnímu problému rosikrucíanského zasvěcení: „Tak mi tehdy vystoupil před duši duchovní svět a svět smyslový ve své plné protikladnosti“.

Celé poslední sedmiletí sluneční epochy v životě Rudolfa Steinera je věnováno řešení této otázky, „... celý svět, mimo člověka je záhadou, vlastní světovou záhadou, a člověk sám je rozluštěním.“

Zde je přechod k poslední a nejtěžší etapě zasvěcení Rudolfa Steinera. Stojí před branou k bytostnému jádru člověka, jeho já, v němž od mystéria Golgoty působí Kristus. Jen ze síly Kristovy v lidském já se dnes uskuteční opětné spojení přírody a ducha, a to pomocí myšlení osvobozeného od smyslových pout. Tak vede cesta Rudolfa Steinera od jeho učitele v mládí k archandělu Michaelovi a konečně od Michaela, „tváře Kristovy“, ke Kristu samému!

Rudolf Steiner vstupuje nyní do třetího sedmiletí sluneční periody svého života, do epochy vývoje duše vědomé (či uvědomující), do doby, v níž jednotlivý člověk dosahuje stupně páté poatlantické kulturní epochy. Je podstatou této kulturní epochy, že v ní od lidstva odstupují vedoucí božsko-duchovní hierarchie, aby si toto lidstvo, bohy opuštěno, dobylo svobody a aby si potom z vlastní vůle vybojovalo cestu zpět do duchovního světa, do pravé domoviny

člověka. Takový proces prodělává v této epoše také Rudolf Steiner. Prožívá, jak duchovní mocnosti, které ho až dosud vedly a stojíce za ním, osvětlovaly mu jeho cestu, jaksi odstupují, a tak musí nyní také v plné duchovní osamocenosti sám, jen pomocí svého vlastního vnitřního světla najít cestu a z plné vnitřní svobody uskutečnit to, čeho lidstvo dosáhne teprve v bližší či vzdálenější budoucnosti: nové spojení s duchovním světem pomocí principu já, pomocí Kristovy síly v něm působící.

„Ukázalo se, že vše to, co bylo spojeno s mým duševním přelomem, souvisí s výsledkem možného sebezpozorování... Cítil jsem, jak svět idejí předcházejícího života v jistém směru ustoupil do pozadí a na jeho místo přišel volní element... Vůle přibývalo tou měrou, jak ubývalo idejí.“ O tomto odstoupení duchovních mocností, které až do této doby stály za ním, praví Rudolf Steiner: „Vylíčeným duševním přelomem musím ukončit svůj druhý větší úsek života. Cesty osudu nabyly jiného smyslu než dosud. Jak během mé vídeňské tak i během výmarské doby ukazovala vnější znamení osudu do směrů, které se shodovaly s obsahem mého vnitřního duševního usilování.“

Můžeme dnes vzpomenout na Parsifala, časného zástupce páté kulturní epochy, na roky, „kdy Bůh byl pro něho daleko“. Tato opuštěnost Bohem, která v této páté epoše vládne, umožňuje odpůrcím mocnostem vrhnout se se zvláštní silou na lidstvo, a zatím co dříve působily více jednotlivě, počínají nyní pracovat společně, a to v sociální oblasti. Tam se pokoušejí působit silnější měrou proti síle Kristově a upírat jí vedení člověka, který vstupuje do epochy svobody. Tím přináší tento životní úsek Rudolfu Steinerovi, který přemohl svého času Lucifera a Ahrimana ve svém nitru, nové setkání v sociální oblasti, do níž vnesli již procesy rozkladu.

Musí vnitřně prožít to, co později vytvořil v postranním motivu sousoší (je míněno to, jak zpodobil v levém vedlejším motivu postavy Lucifera a Ahrimana působící až do zásahu Kristova impulsu společně); musí proniknout, když prošel propastí bytí, k tomu, co je

ztvárněno v centrálním motivu tohoto sousoší, kde se nám objevuje obraz kosmického reprezentanta lidstva. Svým vstoupením do sociálního života novověku ničí Kristus usilování Lucifera a Ahrimana, kteří v této době působí společně. Oni však utrpí jako následek své jednostrannosti tragický osud, který si sami v kosmu připravili. Lucifer se vrhá do propasti a Ahriman se sám spoutává pouty ze zhuštěných slunečních paprsků.

Zevně počíná tato epocha v životě Rudolfa Steinera jeho přesídlením do Berlína, kde se stává redaktorem časopisu „Magazín“, který roku 1897 získává. „Nechtěl jsem ‚umlknout‘, nýbrž chtěl jsem říci jen tolik, kolik říci bylo možno“ - to byly důvody Rudolfa Steinera, proč získal tento časopis, jinými slovy: „Spočívalo to v povaze věci, že se pomalu shromažďoval okruh čtenářů pro směr, který jsem do ‚Magazínu‘ inauguroval... Chtěl jsem dát mladému literárnímu směru duchovní základ, byl jsem také skutečně v nejživějším styku s nejnadějnějšími zástupci tohoto směru.“ Tímto časopisem se Rudolf Steiner ihned noří do nejhustšího sociálního života té doby. Navazuje osobní vztahy s velkým počtem lidí, kteří zastupují nejrozmanitější duchovní nebo také neduchovní proudy. Ve svém časopise se vyjadřuje téměř ke všem aktuálním duchovním, kulturním, historickým, sociálním, politickým, uměleckým a vědeckým směrům. Jen pouhý seznam titulů článků, které v oné době píše, činí velký dojem.

Současně navazuje také spojení s dělnickou třídou v Berlíně. „Stal jsem se učitelem na berlínské škole pro vzdělávání dělníků. Vyučoval jsem dějinám a také přírodním vědám. Moje naprosto idealistická metoda dějin a můj způsob výuky byl brzy dělníkům sympatický a srozumitelný. Můj okruh posluchačů rostl. Byl jsem volán téměř každého večera, abych přednášel.“

Když Rudolf Steiner takto prakticky poznává duchovní síly působící v sociální oblasti třídy a skupiny, které je reprezentují, prodělává na své okultní cestě krizi, neboť jako stálý svědek duchovního pozadí celého dění doby spoluprožívá, jak se boj mocností světla a temnoty

neslýchanou silou stupňuje v těchto posledních letech „temného věku“, kali-jugy. Později praví: „Pohlížím zpět na to, co jsem vyslovil od roku 1897 až 1900, jako na něco, co musilo být jednou vysloveno vůči způsobu myšlení té doby, a z druhé strany pohlížím na to zpět jako na něco, v čem jsem prodělal svou nejintenzivnější duchovní zkoušku. Důkladně jsem poznal, v čem spočívají dobové síly, které usilují pryč od ducha, kulturu ničí a rozkládají. A z tohoto poznání se mi přidalo mnoho k té síle, kterou jsem nadále potřeboval, abych působil z ducha.“

Jako již dříve objevují se před ním „ničivé a rozkladné“ síly současné kultury ve své dvojí tvářnosti. Luciferova tvář se vynořuje mezi obrazy tehdejších berlínských bohémů, kteří trávili svůj život v poetických snech za dne a v nočních pitkách, ale také v usilování osobností jako J. H. Mackay, idealistického anarchisty, který chtěl své sociální ideje uskutečnit jen „duchovními prostředky, a Maxe Stirnera, na jehož tváři bylo možno číst, jak luciferská vůle žhavě čekala na to, aby se z výše svého „sociálního egoismu“ vrhla do propasti. O těchto otřesných setkáních v sociální oblasti praví Rudolf Steiner: „Osud nyní obrátil můj zážitek s J. H. Mackayem a Stirnerem tak, že jsem se i zde musel ponořit do myšlenkového světa, který se stal mou duchovní zkouškou ... Nu tehdy, kolem roku 1898, měla být moje duše stržena do jakési propasti... Moje vnitřní rozpohybování /Bewegtsein/, které uvedlo všechny moje duševní síly do vlnobití /Wogen und Wellen/, to bylo tehdy mým vnitřním zážitkem.“

Něco ještě mohutnějšího čeká Rudolfa Steinera: Ahriman, sám kníže temnoty, před něho předstupuje, ale nyní ne již jen jako svědce k omylu na individuální cestě zasvěcení, nýbrž jako světová síla, která chce strhnout přítomnou civilizaci do propasti materialismu a duchovní smrti, bojujíc tak proti duchovním silám, které působí v člověku ve smyslu správného vývoje. Jednostrannost v poznání světa a člověka, kterou Ahriman vyvolal v průběhu lidského vývoje a která pronikla z oblasti poznání do sociální sféry, jakožto souhrn všech ničivých impulzů, tato jednostrannost stojí se vši zřetelností

před jeho vnitřním zrakem: „Tu není jednostrannost v poznání pouze podnětem k abstraktnímu zbloudění, tu je duchovně-živoucí styk s bytostmi, co je v lidském světě omylem. O ahrimanských bytostech jsem mluvil později, když jsem chtěl ukázat do tohoto směru. Pro ně je absolutní pravdou, že svět musí být strojem. Žijí ve světě, který bezprostředně hraničí se světem smyslovým. Se svými vlastními idejemi jsem tomuto světu nepropadl ani na okamžik. Také ne v nevědomí. Neboť jsem pečlivě dbal toho, aby se všechno mé poznávání dělo s vědomým rozmyslem. Tím vědomější byl i můj vnitřní boj proti démonickým mocnostem, které nechtěly, aby se z přírodního poznání vyvinulo poznání duchovní, nýbrž aby se vyvinul mechanicko-materialistický způsob myšlení. Ten, kdo hledá duchovní poznání, musí tyto světy prožít... Musil jsem si tehdy zachránit duchovní zření ve vnitřních bouřích. Tyto bouře stály za mým zevním prožíváním.“ Tato slova ukazují, že zápas Rudolfa Steinera s odpůrcími silami dosáhl zcela zvláštní intenzity, když se musil obejít nejen bez vnější podpory, kterou nikdy nenalezl, nýbrž také bez podpory vnitřní, která mu byla poskytována až k počátku berlínských let. Nyní šlo o to, aby své individuální zasvěcení dovršil posledním velkým úsilím pro stavbu nezničitelného mostu mezi světem přírody a světem ducha, světem, jež Ahriman chce učinit strojem, a světem, který chce Lucifer odtrhnout od Země a nést na perutích fantastiky a mystiky citového života do své vlastní říše.

Splnit tento úkol a uchránit vlastní jasnozření v obrovských duchovních bouřích bylo mu možné jen s pomocí toho, kdo vstupuje jako centrální vše obepínající princip mezi ony dvě ničivé mocnosti, které chtějí strhnout lidstvo do propasti, oba přemáhaje a přiváděje do rovnováhy. „Mohl jsem v této době zkoušky dospět dále jen tím, že jsem si svým duchovním nazíráním předestřel před duši vývoj křesťanství.“

Tak se Rudolf Steiner blíží v nejsilnějších duchovních bojích ke středu světového vývoje, prvotnímu pramenu světla, které ozařuje od doby mystéria Golgoty vývoj lidstva. „Musil jsem se, poté co mne doba zkoušky vystavila tvrdým duševním bojům, sám ponořit do

křesťanství, a to ve světě, v němž o něm hovoří duchovno.“ A dále: „Co se tehdy dělo v mé duši, když jsem pohlížel na křesťanství, bylo pro mne silnou zkouškou. Doba od mého rozloučení s výmarskou prací až k vypracování mé knihy .Křesťanství jako mystická skutečnost* byla vyplněna touto zkouškou. Takové zkoušky jsou osudem dané překážky, které má duchovní vývoj přemoci.“

A Rudolf Steiner tyto překážky přemohl! Na konci velké sluneční periody svého života stál jako zasvěcenec, který dobyl duchovního vítězství a dovršil dlouhou cestu vlastního zasvěcení, před nejhlubším tajemstvím slunečního mystéria, kosmického mystéria Já, které tvoří most mezi světem ducha a světem přírody. Stál bezprostředně před bytostí, která obepíná a oživuje sluneční sféru a jejíž čin na Golgotě je největší událostí celého zemského vývoje.

Ze zárodku poznání se stalo bezprostřední duchovní setkání. Rudolf Steiner hovoří o tom takto: „Na přelomu století byl zárodek stále více rozvíjen. Před tímto přelomem století byla vylíčená zkouška duše. Bylo důležité v mém duševním vývoji, že jsem duchovně stál před mystériem Golgoty v nejniternejší, nejvážnější slavnosti poznání.“ Chceme-li sami získat tušení o způsobu tohoto setkání, můžeme je nalézt v 5. kapitole Tajné vědy, kde je popsána nová křesťansko-rosikruciánská cesta zasvěcení. Jejím vrcholem je setkání s Kristem, které nastává v nejvyšší sféře intuice. Tu se praví: „Duchovní žák je tím zasvěcován do samého vznešeného tajemství, které je spojeno s jménem Kristovým. Kristus se mu ukazuje jako velký lidský vzor či praobraz na Zemi. - Je-li tímto způsobem Kristus poznán pomocí intuice v duchovním světě, pak se také stává srozumitelným, co se odehrálo na Zemi historicky ve čtvrté poatlantické kulturní periodě. Je to tedy vysvětlení o smyslu a významu zemského vývoje, jež dostane duchovní žák intuicí.“

Z těchto slov vyrozumíváme, že se žáku zjeví podstata mystéria Golgoty a pravý význam křesťanství teprve tehdy, když se ve sféře intuice setkal s Kristem samým. A jak je přece tento popis podoben shora uvedeným slovům z konce 26. kapitoly jeho autobiografie.

Můžeme proto říci: Setkání s Kristem, které měl Rudolf Steiner asi v roce 1899, je přesně shodné s tím setkáním, které popsal později na konci 5. kapitoly Tajné vědy. V tomto okamžiku dovršil Rudolf Steiner své křesťansko-rosikruciánské zasvěcení: Prožil osobní setkání s Kristem ve sféře intuice.

Tím dosahuje třetího a posledního stupně na cestě rosikruciánského zasvěcení, stupně učitele. Sjednocuje ve vyšší syntéze vnější a vnitřní cestu, proud mágů a pastýřů, dvou světových impulzů, které se vyjadřují ve dvou rodokmenech, jež jsou popsány v Lukášově a Matoušově evangeliu. Na cestě, kterou krácel Rudolf Steiner, se zjevuje lidstvu Kristus, který je od mystéria Golgoty sjednocen se Zemí, jakožto Duch Země, který proniká a oživuje svět přírody kolem nás a který je současně jako božská osobnost, jako pravé já každého člověka a celého lidstva, tajuplně přítomen v nejposvátnější části každé lidské duše.

Způsob této syntézy dvou proudů na křesťansko-rosikruciánské cestě zasvěcení musíme však ještě pozorovat přesněji. K tomu se musíme obrátit k východisku těchto dvou mysterijních proudů ve velmi dávné době. Souvisí nejprve se dvěma vystěhovaleckými proudy ze staré Atlantidy: se severním, který především vytvořil vnější cestu, výstup do makrokosmu, a s jižním proudem, který vyvinul cestu do nitra, ponořením do hlubin vlastní duše. Severní cesta souvisela s tak zvanými slunečními mystérii, v nichž žák musil zápasit především s odpůrcími mocnostmi Ahrimana, slunečního démona, což došlo svého nejsilnějšího výrazu v boji mezi Zoroastrem a Angra mainju. Na druhé cestě, která byla spojena více s mystérii měsíčními, musel žák bojovat s Luciferem, s vnitřním pokušelem lidstva, proti němuž stojí v měsíční sféře Jahve. Jako otisk tohoto boje s pokušelem můžeme vidět boj Budhy s Marou před jeho osvícením pod stromem bodhi.

Ve svém posledním velikonočním cyklu v roce 1924, „Velikonoční svátky jakožto část mysterijních dějin lidstva“, popisuje Rudolf Steiner ze zvlášť důležité stránky esoterickou podstatu dvou

mysterijních proudů, kde je nazývá také mystériem podzimu a mystériem jara. Líčí podrobně, že podstata slunečních podzimních mystérií, kterou pozoruje na příkladě mystérií Adonisových, spočívala ve znalosti tajemství smrti a vzkříšení a ve vědění o posmrtném výstupu duše do hvězdných sfér. Proto se v těchto mystériích vědělo o podstatě vnější přírody člověka obklopující, kterou prožívali jako fyzický otisk velkého světa, duchovního makrokosmu. Hlavním cílem všech mystérií tohoto proudu bylo, aby neofyt vstoupil do sluneční sféry, aby se tam sjednotil s vysokým slunečním duchem, vládcem sluneční říše, s Kristem. V těchto mystériích se nahlíželo na sjednocení s kosmickým Kristem jako původním pramenem věčného makrokosmického života a pravé nesmrtnosti jako na poslední cíl zasvěcovacího procesu.

Zcela jinou však byla duchovní cesta v měsíčních jarních mystériích. Zde se nořil neofyt především do sebe sama, do hlubin své vlastní duše, a pohyboval se na této cestě k oné nesmrtelné části své vlastní bytosti, která nikdy nesestupuje z duchovního světa zrozením (nebo početím) do zemského bytí. Neofyt dospěl na této cestě k svému životu před zrozením, hlavně k oné části, která se odehrává v měsíční sféře, kdy duše utváří před svým novým vtělením na Zemi pod vedením měsíčních učitelů moudrosti z celého planetárního kosmu své tělo éterické.

Žák měsíčních jarních mystérií prožíval proto se zvláštní intenzitou, jak je vytvářeno éterické tělo ze sil planetárního okruhu.

Životem v silách a procesech měsíční sféry se mohl pozvolna sjednotit s bytostnou podstatou měsíčního světla (v jeho duchovním aspektu) a zahalit se do schrány měsíčního světla, nebo, jak Rudolf Steiner praví, obdržel jakési „měsíční tělo“ a mohl s jeho pomocí hledět ze sféry Měsíce do sféry sluneční a tím zřít duchovní Slunce.

Podobným Měsíci, který je při úplňku nositelem slunečního světla, stal se žák, když dosáhl cíle těchto mystérií; stal se nositelem duchovních slunečních sil, nositelem sil Kristových, Christoforem.

Tak dospívali duchovní žáci jak v mystériích. slunečních, tak v mystériích měsíčních, poznávající svět zevní nebo vnitřní, ač rozdílnými cestami, k témuž cíli: Dospívali ke sjednocení s kosmickým Kristem ve sféře sluneční. Na Zemi však nebylo možno obě tyto cesty spojit až do mystéria Golgoty. Teprve svou obětní cestou ze Slunce na Zemi přinesl Kristus všem lidem možnost přijmout v zemské sféře současně plody obou mysterijních proudů při jejich konečném sjednocení v reálném prožívání jeho bytosti v zemské sféře.

Od té doby, co se Kristus sjednotil se zemskou sférou, není však již možno nalézt ho starým způsobem ve sféře sluneční, a to mělo pro shora popsané mysterijní proudy významné následky. Neboť konečný cíl obou těchto mysterijních cest se stal nedosažitelným, jelikož ho člověk dnes nemůže dosáhnout, ani kdyby vystoupil do sluneční sféry v transu či v extázi, jak se to dělo ve starověku, nýbrž jen vědomým spojením s Kristem ve sféře zemské. Kde se to nedělo a oba staré proudy pokračovaly odděleně dále bez nového Kristova zážitku, byly brzy ovládnuty odpůrcími mocnostmi. Tak je pěstován až do dnešního dne první proud, proniknutý silami ahrimanskými, hlavně jistými západními bratrstvy, která vyvíjejí - podle slov Rudolfa Steinera - jakýsi „okultní materialismus“ nejhoršího druhu, jehož je dnešní materialistická věda jen slabým odleskem a který je schopen uvést lidstvo co nejrychlejší cestou do konečného zničení. Druhý proud, uzurpován Luciferem, žije dále v různých mystických snahách, které pěstují, převážně na východě, ale nyní také již na západě, odloučení od těla transem ne-

bo extází a které vedou nakonec k tomu, že člověk ztrácí své individuální já a současně možnost dosáhnout cíle zemského vývoje.

V protikladu k těmto oběma proudům bylo vždy hlavním cílem všech pravých křesťanských mystérií a především esoterických škol pravých rosikrucianů spojit tyto dva hlavní proudy setkáním s Kristem ve sféře zemské. A tohoto cíle křesťansko-rosikrucianské cesty v její obnovené formě, která je přiměřená nové michaelské

epoše, tohoto cíle dosáhl Rudolf Steiner kolem přelomu století, když individuálním setkáním s Kristem ve sféře intuice dovršil přípravu pro uskutečnění svého vysokého poslání mezi lidmi. Toto osobní setkání s Kristovou bytostí je však současně duchovním souhrnem jeho vnitřního vývoje během sluneční periody jeho života.

Nyní je nutné pohledět na podstatu zasvěcovací cesty, kterou v této době dovršil. Viděli jsme, že jasnovidec, který na stupni inspirace pohlíží zpět na své různé věkové stupně, může jimi proniknout k duchovním bytostem či bytosným podstatám jednotlivých historických epoch ve vývoji lidstva a právě tak ke kosmickým tajemstvím, která s nimi souvisí. Tak může zasvěcenec, který v inspiraci hledí na své první životní sedmiletí, také vnímat tajemství Atlantidy, jelikož na staré Atlantidě se vyvíjelo především lidské fyzické tělo, s druhým sedmiletím tajemství první poatlantické kultury a tak dále. Z toho vyplývá, že Rudolf Steiner mohl po ukončení svého šestého sedmiletí pohlížet zpět na všechny kulturní epochy lidstva a mohl obnovit pro pátou kulturní epochu moudrost minulých staletí. Vidíme tedy, že Rudolf Steiner ve vlastním smyslu realizoval to, co sám popsal v přednášce ze dne 27. září 1911 v Neuchatelu jako zasvěcení Christiana Rosenkreutze. Tak jako byl Christian Rosenkreutz ve 13. století inspirován dvanácti učiteli, z nichž sedm neslo v sobě moudrost atlantickou a pět moudrost pěti poatlantických epoch, tak prošel také Rudolf Steiner samostatně cestu zasvěcení, ale nyní novým způsobem, přiměřeným přítomné michaelské epoše, nikoli z tradic dávných mystérií, nýbrž cestou čistě vnitřní, meditatívni, a realizoval ji v novém michaelském duchu nadsmyslovým setkáním s Kristem.

Můžeme tuto nej důležitější událost v životě Rudolfa Steinera, která se stala kolem přelomu století, označit co nejpřímějším způsobem za stejnou jako zážitek Pavlův před Damaškem, který v okultním smyslu znamená také osobní setkání s Kristem v duchovním světě. Toto setkání může nastat v rovině imaginace - tak tomu bylo u Pavla a dnes se to může uskutečnit jako setkání s éterickým Kristem; a ve sféře inspirace, kdy se Kristus zjevuje jako velký sluneční duch, který

se jasnovidci objevuje v postavě Velkého strážce prahu; a konečně ve sféře intuice (to popisuje Rudolf Steiner na konci 5. kapitoly Tajné vědy), kde je toto setkání pravým cílem křesťansko-rosikruciánské duchovní cesty. Tímto setkáním se také dovršilo zasvěcení Christiana Rosenkreutze ve 13- století. To je osvětleno skutečností, že oněch dvanáct vytvořilo proces zasvěcení tak, že se jeho pomocí stalo tělo třináctého „zcela průsvitným“. A v Tajné vědě poukazuje Rudolf Steiner výslovně na to, že jen intuitivní prožívání působí až do fyzického těla člověka. Podle toho se uskutečňuje také u zasvěcení Christiana Rosenkreutze toto stěžejní setkání ve sféře intuice.

Na všem tom je zřejmý také pokrok, který je možný pro dnešního zasvěcence ve srovnání s epochou Pavlovou. Neboť prožití Krista, které měl Pavel v imaginaci, předjímaje prorocky budoucnost, a které mu bylo darováno shůry jako „milost Boží“, což souviselo s tím, že byl podle Rudolfa Steinera předčasně narozeným, takové osobní prožití Krista může vést, když člověk vědomě jde cestou zasvěcení v nové Michaelově epoše, může vést k tomu, že se setkává s jeho kosmickou bytostí ve sféře intuice. O tomto rozdílu v poznávacích možnostech těchto dvou epoch v dějinném vývoji lidstva praví Rudolf Steiner přesněji: „To, co se ujasnilo Pavlovi po určitý bod poznání Krista, to se může člověku, když prohloubíme okultismus našich dnů, ujasnit pro další oblasti v poznání Krista. Neboť když se Pavlovo zření rozšíří od mystéria Golgoty na jeho tři předstupně [míněny jsou tři kosmické oběti Kristovy, jeho tři předzemská proniknutí bytosti nátanského Ježíše pro přípravu mystéria Golgoty, když se rozšíří od toho, co je u Pavla téměř jen vnímání Ježíše z Nazaretu, na život Krista Ježíše, potom se jaksí Pavlova metoda rozšiřuje z jediného centra na celý velký zjev života Krista Ježíše. Když můžeme být dnes s to tímto způsobem, to je pomocí okultního bádání plného oddanosti, učinit Pavlovu metodu jaksí všeobecnou pro poznání Krista, pak se uskutečnil skutečný pokrok v poznání Krista.“ Vidíme, jak tak zvaná „Pavlova metoda“ vyšla z jediného centra, z osobního setkání s Kristem v duchovním

světě v oblasti imaginace, jak se ale tato metoda může rozšířit až ke sféře intuice (což také již - i když za jiných podmínek - nastalo u zasvěcení Christiana Rosenkreutze ve 13. století). V současném zasvěcení je tedy možný další vývoj „Pavlovy metody“ a její uplatnění na stále další sféry poznání o bytosti kosmického Krista.

Když vidíme, jaká hluboce významná je námi konstatovaná shoda mezi zasvěcením Christiana Rosenkreutze a Rudolfa Steinera, můžeme vyslovit předpoklad: Tajuplný učitel, kterého Rudolf Steiner v časném mládí potkal na počátku sluneční epochy svého života, byl Christian Rosenkreutz sám. Neboť mimo popsanou cestu zasvěcení je ještě několik nepřímých důkazů pro tento předpoklad. Tak skutečnost, že učitel odkázal žáka v souvislosti s Fichtem na moudrost, z níž později vzešla Tajná věda, o níž Rudolf Steiner praví, že je plodem rosikruciánské moudrosti. Dále praví v přednášce ze dne 27. září 1911 v Neuchatelu: „Dnes je Christian Rosenkreutz opět vtělen.“ V další přednášce, z 28. září 1911 líčí, jak Christian Rosenkreutz vybírá své žáky:47) Nějaký člověk se chystá něco podniknout, co může mít za následek jeho smrt, ale v posledním okamžiku zasahuje Christian Rosenkreutz do průběhu událostí zvláštním způsobem a toho člověka zachraňuje. To má v žákovi vzbudit pocit: Bez tohoto děje bych byl zemřel. Takový případ je také v žb votě Rudolfa Steinera. Friedrich Rittelmeyer o tom píše: „Později mi vypravoval, že byl jednou ‚Mistrem‘ náhle zachráněn, když hodlal učinit něco, co by mu bylo přineslo smrt.“ A na konci přednášky z 18. prosince 1912 v Neuchatelu vyslovil Rudolf Steiner toto: „A ten, kdo smí stát blízko Christiana Rosenkreutze, hledí pln obdivu a úcty na to, jak důsledně Christian Rosenkreutz sám splnil velké, sobě uložené poslání, které mu bylo pro naši dobu určeno jako poslání rosikruciánsko-křesťanské.“

Tato slova musíme zajisté pojímat také v čistě duchovním smyslu. Přece jsou potom zároveň poukazem na charakter vztahu mezi Rudolfem Steinerem a jeho učitelem. Friedrich Rittelmeyer píše, že na otázku, zda svého učitele častěji vídá, odpověděl: „To nepotřebuji“. K tomu Rittelmeyer poznamenává: „Cítil se zcela

jistým ve schopnosti kdykoli navázat duchovní styk i bez vnější přítomnosti.“ Tato Rittelmeyerova slova, která napsal na základě osobních rozhovorů, souhlasí s výpovědí Rudolfa Steinera v přednášce ze 14. srpna 1911: „Když tu venku ve světě chodí dnešní vůdci lidstva ve svém lidském rouše, potom nejsou ve vnějším exotickém světě poznáni. A mluvíme-li na poli duchovní vědy o Mistrech moudrosti a souzvuku pocitů, pak by se lidé často divili, v jaké jednoduché prosté lidskosti tito Mistři moudrosti a souzvuku pocitů chodí všemi zeměmi. Existují na fyzické úrovni. Nejdůležitější nauky však neudělují ve fyzické oblasti, nýbrž ... v oblasti duchovní. A ten, kdo jim chce naslouchat, aby od nich přijal nauky, ten k nim nemusí mít přístup jen jakožto k jejich fyzickému, hmotnému tělu, nýbrž jako k jejich duchovní postavě.“

Duchovní vztah, který byl ve smyslu těchto slov jednou navázán mezi Rudolfem Steinerem a Christianem Rosenkreutzem, existoval v dalších letech, nabyl však, jak to odpovídalo dalším stupňům životního běhu Rudolfa Steinera, stále hlubšího a obsáhlejšího charakteru.

Tak můžeme zopakovat: Osobní setkání s Kristem, které měl Rudolf Steiner na přelomu století, rovná se v přísně okultním smyslu Pavlovu zážitku před Damaškem. Rudolf Steiner uvádí nyní ve svých přednáškách, že Pavel mohl jen díky tomuto zážitku říci slova, která jsou od té doby základním principem a cílem každého pravého křesťanského zasvěcení: „Ne já, Kristus ve mně.“ Na tato slova, jež mají v dnešním zasvěcení zvláštní význam, jelikož musí v naší době vzejít z plně vyvinutého já člověka, které přijímá do sebe Kristův impulz ve svobodné oběti, na tato slova poukazuje Rudolf Steiner často jako na základní princip cesty zasvěcení nové Michaelovy epochy. Neboť Michael má zcela zvláštní poměr k já člověka a tak je tím duchem, který chce podněcovat člověka, aby slova „Ne já, Kristus ve mně“ uskutečňoval vědomě.

To je také důvod, proč Rudolf Steiner později právě této mysterijní průpovědi vždy znovu používá: „Cesta, která se člověku nabízí, aby

stále víc a více činil pravdivými slova: Ne já, Kristus ve mně ...” A 20. května 1923 v Oslo: „A smíme pohlížet také na to, co získáváme z duchovního světa pomocí té moci, jež sestoupila mystériem Golgoty z nebe na Zemi, smíme na to po mystériu Golgoty pohlížet jako na slovo Kristovo. Smíme učinit pravdivými slova Pavlova: ‚Ne já, nýbrž Kristus ve mně.‘ Ano, Kristus ve mně jako v člověku, když mluvíme jakožto lidé o duchovních světech.”

V okultním smyslu to znamená: Kdo tato Pavlova slova v sobě uskutečňuje, obětuje své zemské já Kristu, aby on mluvil skrze jeho fyzické schrány. A pohlédneme-li nyní opět na život Rudolfa Steinera, tak poznáváme: V tomto okamžiku, kdy vědomě prožil na konci své velké sluneční epochy Pavlův zážitek před Damaškem a uskutečnil tak slova: „Ne já, Kristus ve mně”, přinesl pravou duchovní obět: Obětoval jako zasvěcenec své pozemské já bytosti Kristově. V tomto činu máme první stupeň obětní cesty Rudolfa Steinera.

Touto nej významnější událostí v jeho duchovním vývoji je ukončena velká sluneční perioda. Sluneční tajemství, tajemství slunečního Loga samého, se mu tu zjevuje, když tu bezprostředně zří Loga v bytosti Kristově. Že toto prožívá, je korunováním jeho cesty zasvěcení.

Od tohoto okamžiku působí Kristus sám skrze „já” Rudolfa Steinera, a to se vyjadřuje v tom, že celý jeho další život je v nejvyšším smyslu službou pro Kristovu bytost, službou, jejíž základní princip je vysloven v mysterijních slovech Kristových: ‚Já jsem cesta, pravda a život“.

„Já jsem cesta” - na tomto stupni je pravou službou napodobení Krista to je jedinou cestou, na níž se může jeho bytosti ve skutečnosti sloužit. Jako on sám sloužil světu a lidstvu na Zemi až k smrti na kříži, tak musí také člověk, který dosáhl tohoto stupně zření, sloužit jemu.

„Já jsem pravda“ - taková služba v následování se může uskutečnit jen správným poznáváním plné kosmické pravdy Kristovy. Jen reálným poznáváním Krista je dnes možno mu sloužit, jinými slovy, plně vědomě, v absolutní svobodě. Neboť jen poznání celé plnosti pravdy o Kristu činí člověka svobodným. „Poznejte pravdu a ona vás učiní svobodnými lidmi“, praví Kristus.

A poslední slovo: „Já jsem život“ - taková služba se musí vypůsobit na život křesťansko-rosikruciánského zasvěcence; všechny události v jeho životě se stávají od této doby stále víc a více mikrokosmickým otiskem velkých makrokosmických událostí v životě Ježí-še-Krista na Zemi jako pravzor či praobraz životní cesty každého skutečně křesťanského zasvěcence. Neboť nauka nebyla tím nejdůležitějším, co Kristus přinesl na Zemi, byla to jeho božská osoba, jeho život sám během tří let ve třech schránkách Ježíše z Nazaretu, jimiž přinesl bezprostředně do zemské sféry celou plnost makro- kosmického života našeho kosmu. O této souvislosti kosmických sil se životem Krista-Ježíše na Zemi praví Rudolf Steiner: „Kristus stál stále pod vlivem celého kosmu ... celý duch kosmu působil do Krista-Ježíše ... Co tu jako bytost putovalo po Zemi, to vyhlíželo ovšem jako jiný člověk. Působivé síly v ní však byly silami kosmickými, které přicházely ze Slunce a hvězd; ony řídily tělo. A dle celkové podstaty světa, s níž Země souvisí, dělo se to, co Kristus-Ježíš činil... Tak nahlíženo jeví se putování Krista-Ježíše jako pozemský výraz určitého poměru kosmu k silám člověka ... V pravdě je tomu tak, že se v Kristu vyslovuje celý kosmos.

Ale jako co se pak jeví život Kristův? „Z čeho vyrostlo zemské bytí Kristovo?“, táže se Rudolf Steiner v 3. přednášce cyklu o Pátém evangeliu v Oslu, a odpovídá: „Vyrostlo z nejhlubšího utrpení, z utrpení, které převyšuje všechny lidské možnosti představ o utrpení.“ V základě zemského života Ježíše Krista spočívá nezměrná oběť, oběť Boha, který se chtěl pro záchranu lidstva stát člověkem, aby se naplnil smysl zemského vývoje, toho Boha, který přinesl nejvyšší ze všech myslitelných obětí z toho nejvznešenějšího a

nejčistšího principu svobody. Tak musíme hledět na objevení se Krista jako na svobodný čin, který se udál pro naše lidství.

Tento vysoký princip oběti, která je přinesena ve jménu všeho vznešeného a pravdivého, v plném vědomí a v plné svobodě, to je základní princip křesťanského zasvěcení, který je ve formě, jež odpovídá duchu naší doby, také dnes základem křesťansko-rosikruciánského zasvěcení, kde je na vyšších stupních pravá služba Kristu současně následováním Krista.

Jako obětoval Kristus Ježíš své kosmické bytí pro člověka a stal se člověkem, tak musí také dnešní křesťansko-rosikruciánský zasvěcenec na odpovídajícím stupni své duchovní cesty obětovat své vlastní pozemské bytí, síly svých schrán makrokosmické bytosti, bytosti Kristově, bytosti kosmu.

Od této doby je život zasvěcence ve znamení oběti. Všechny duchovní síly, které si vypracoval vlastním úsilím proměnou schrán, budou obětovány vyšším mocnostem ve jménu dalšího vývoje lidstva. Tak je také naším dalším úkolem sledovat Rudolfa Steinera na cestě obětní služby v epoše jeho zjevného působení mezi lidmi.